

5

**MOCNÝCH,
KTERÍ OVLÁDAJÍ
DLUHY**

EKONOM ZNÁ

**KLÍČOVÉ INSOLVENČNÍ
SPRÁVCE**

**O práci insolvenčních správců nemáte
důvod se zajímat – pokud nespadnete
do dluhů vy nebo vaše firma. Pak
musíte doufat, že soudem přidělený
správce bude schopný a férový –
a pomůže vám i vašim věřitelům.**

Psal se rok 2003 a zkušeni byznysmeni i lidé, kteří do té doby netušili nic o tom, jak fungují firemní konkurzy, s údivem sledovali případ ústeckého soudce Jiřího Berky. Policisté ho nejprve zadrželi a později obvinili jako člena takzvané konkurzní mafie – skupiny, která si vytipovávala podniky a posílala je do úpadků. Skupiny, složené ze soudce, konkurzního správce, soudních znalců a podnikatelů. Uzavřený kruh, který údajně na základě falešných dokumentů položil deset firem a způsobil stamilionové škody.

To slovíčko „údajně“ je namístě – případ není dodnes u soudu pravomocně ukončený. Loni sice soudce Berka dostal osm a půl roku, ještě ho ale čeká odvolání. Navíc část kauzy zastavila prezidentská amnestie z roku 2014.

Každopádně Berkův případ otevřel zájem o to, kdo jsou lidé, kteří řídí úpadky firem – navrhuji věřitelům, jak dostat ze zadlužené společnosti své peníze, prodávají v dražbách majetky a provázejí firmu celou insolvencí.

A jaká jsou pravidla byznysu, v němž jen loni nově padlo 29 300 návrhů na fyzické osoby a tři tisíce návrhů na firmy.

Ti nejvlivnější čeští insolvenční správci řídí případy, v nichž jde o miliardy – a kde se také téměř pokaždé střetávají naprosto odlišné zájmy.

I proto kolují vtípy, jak to vypadá, když správce dostane nějaký velký případ: nejprve se málem složí, jaký ho zase čeká tlak a tradiční obviňování, že hraje pro jednu nebo druhou stranu. Pak si musí říct: Takže do práce.

Ekonom přináší příběhy pěti zajímavých insolvenčních správců. Jsou mezi nimi ti, kteří jako první začali řešit největší firemní úpadky, i takoví, kteří si naopak postavili své podnikání na drobných osobních bankrotech.

Uklízeči dluhů

Mají vliv, hospodaří často se stamilionovými majetky, svou prací mohou ovlivnit, jestli tisíce lidí kvůli dluhům přijdou, či nepřijdou o všechny majetek. A zároveň nejsou těmi, kteří bývají denně v televizích a na stránkách novin.

Pokud tedy nevypukne některá z mnoha kauz, v níž si část věřitelů bankrotující firmy stěžuje na to, že se – za nečinného přihlížení soudu – někdo snaží z takové společnosti nelegálně vytáhnout majetek.

Insolvenční správci, tedy soudem ustanovení „šéfové“ předlužených firem i lidí, jsou v takových případech první na ráně. A jde vlastně o jednu z nejdůležitějších otázek téhle branže: Takže působí v Česku insolvenční mafie, jak o ní mluví třeba Pavel Juříček, viceprezident Svazu průmyslu a majitel výrobce autodílů Brano Group, který sám přišel v insolvenci o továrnu? A jdou téhle mafii – ať už vědomě, nebo ne – na ruku i někteří konkurzní soudci? „V těchto oblastech, jak říkají Britové, často vidíte dým, ale nevidíte oheň. Je vám jasné, že to tady smrdí, ale to vám nestačí na to, abyste někoho zavřel do vězení. A pokud právě nemáte dostatečně schopné orgány činné v trestním řízení, tak se nikdy k ohni nedostanete,“ vysvětloval ministr spravedlnosti Robert Pelikán (ANO), když před dvěma a půl lety nastupoval do funkce.

Správci – teď jde především o ty, kteří mají na starosti velké firemní úpadky – samozřejmě manipulace odmítají. Argumentují přitom logicky: podle zákona jsou pány insolvence věřitelé. Oni rozhodují, jaká bude budoucnost firmy. „Takže řeči o mafii jsou chiméra,“ tvrdí insolvenční správkyně Helena Horová. Podle dalšího správce Michala Žižlavského stojí často za zvěstmi o nečistých hrách lidí, kteří chtějí od začátku kverulovat. „Například věřitel, kterému správce popře pohledávku, má takzvané pířku a účelově napadá vše, co může. Někdy se domáhá svých práv jinak než čistě procesně – tedy tak, že by podal žalobu a počkal na výsledek sporu, ve kterém soud rozhodne, zda je jeho pohledávka důvodná. Raději vytváří různé spekulace: Kdo ví, jaký záměr správce sledoval popřením

pohledávky, proč udělal to, co udělal, a podobně,“ říká Žižlavský. Na druhou stranu je to právě správce, kdo uznává nebo popírá přihlášené pohledávky. A protože se síla jednotlivých věřitelů odvíjí podle výše a druhu pohledávky, občas se stává, že firma ze vzdáleného daňového ráje se do insolvence přihlásí s podezřelou stamilionovou směnkou. Správce ji uzná a offshorová schránka rázem získá hlavní slovo. Má pak vliv na vývoj insolvence, ale třeba také na to, kdo bude do budoucna správcem.

Ostatně i Bezpečnostní informační služba upozornila, že problém zmanipulovaných insolvencí v Česku existuje. „Rodinné a přátelské vazby soudců z Krajského soudu v Brně hrály významnou roli při upřednostňování některých vybraných věřitelů, popřípadě při dalších projevech manipulace insolvenčním řízením, které se v rámci Krajského soudu Brno vyskytly. Nejvýrazněji se negativní vlivy těchto vazeb projevily v případech patřících do působnosti Krajského soudu v Ústí nad Labem,“ vyjmenovala bez podrobností kontrarozvědka ve výroční zprávě za rok 2011.

Ministerstvo spravedlnosti připravuje novelu insolvenčního zákona, která právě nyní leží ve sněmovně. Počítá v ní například s tím, že podobné pochybné pohledávky/směnky by měli správci ještě hlouběji zkoumat – jestli nejde jen o cár papíru, který má komusi skrytému otevřít dveře do insolvenčního řízení. Soudy mají mít také více času na prozkoumání insolvenčního návrhu: tak aby zjistily, jestli ho na základě vymyšlených dluhů nepodala jedna firma na druhou, aby se zbavila konkurence. A ministerské paragrafy mají rovněž omezit insolvenční turistiku – případy, kdy se firma před úpadkem papírově přestěhovala do jiného regionu. Zřejmě proto, aby se dostala pod zdejší soudce. Což samozřejmě vyvolává pochyby, jestli tihle soudci nepůjdou někomu z věřitelů ruku. Podobné neobvyklé případy má zaznamenávat speciální počítačový program a tipy předávat policii.

Správce číslo 001

Michal Žižlavský byl první, kdo v Česku dostal ministerské povolení řešit ty největší insolvence.

-TEXT- VOJTĚCH BLAŽEK -ILUSTRACE- YVANS

Tenkrát si Michal Žižlavský vyjel na kole – šlapal udýchaný v kopci, když ho pomalu předjelo auto se ztmavenými skly. „Z okénka se mě někdo ptal rusky, nerozuměl jsem mu. Auto pak vyjelo na kopec, tam se otočilo a pomalu sjíždělo proti mně. Říkal jsem si: A teď se může stát cokoli...“ vzpomíná dnes jeden

z nejlivnějších a nejuznávanějších insolvenčních správců v Česku.

Příhody, jako je tahle, samozřejmě správci největších firem v úpadku nezažívají každý den. Ale pětapadesátiletý doktor práv ji teď v pohodlí svého sídla kousek od pražské Pařížské ulice zmiňuje, když přijde řeč na to, jak také může vypadat život insolvenčního správce, který převezme úpadek

nějaké sledované firmy. Takové, ve které stále zbývá hodně majetku a kolem níž krouží mnoho různých zájemců.

„To auto se mi nakonec vyhnulo, ale později jsem zjistil, že se to používá jako zastrašení: Přistě si dej pozor,“ směje se dnes téhle historice Žižlavský.

V roce 2009 dostal jako první správce tehdy nové ministerské povolení řešit ty největší insolvenční kauzy. Nyní je v tomto elitním správcovském „klubu“ už 37 členů, kteří musí mít nejen patřičné právní vzdělání, ale při zkouškách také prokázat znalosti z ekonomiky nebo fungování podniků. Žižlavského kancelář se podílela například na insolvenci společnosti Bestsport, bývalého vlastníka O2 areny v Praze, na restrukturalizaci

strojírenského podniku ČKD Kutná Hora nebo na oddlužení metalurgicko-strojírenského podniku Pilsen Steel, kde se řeší pohledávky v miliardách korun.

Pěšák, kůň a věž

Insolvenci přirovnává Žižlavský k šachové hře, v níž je víc hráčů a každý s trochu jinými zájmy. Neboli: každému z účastníků – věřitelů jde o něco jiného: jeden chce například své peníze rychle zpět, druhý také, ale na rozdíl od toho prvního nemá svou pohledávku zajištěnou například nemovitostmi bankrotující firmy. Třetí by zase byl rád, kdyby se firmu podařilo udržet při životě. „Každý hráč má jinou sílu – někdo je pěšákem, protože drží nezajištěnou pohledávku. Jiný má sílu věže, protože má třeba největší zajištěnou pohledávku. Někdo má koně, protože jde za ním největší pohledávka z obchodního styku. Své pohledávky mají i zaměstnanci, kteří když přestanou pracovat, firma padne. Takže je to mimořádně složitá hra, v níž se hledá průnik zájmů. Neexistuje jediné správné řešení,“ popisuje Žižlavský, jak musí insolvenční správce mezi těmito zájmy proplouvat.

Ještě v 90. letech byl ale Žižlavský tak trochu na druhé straně – působil jako soudce. A jak dnes tvrdí, měl jako mladý soudce, který nebyl členem komunistické strany, naštěstí na nejvyšší posty v justici. Nakonec to ale skončilo tak, že zůstal na svém místě – a starší soudci, bývalí členové KSČ, mu vraceli případy, které podle nich špatně rozhodl. Když se k tomu přidala únava z tehdejšího přetřísleného a přepapírovaného soudnictví, rozhodl se Žižlavský raději odejít do advokacie. A k tomu později přibral i činnost insolvenčního

MICHAL ŽIŽLAVSKÝ

Insolvence je jako šachová hra, v níž je víc hráčů a každý má trochu jiné zájmy.

správce. „Člověk si nosil na víkendy stohy spisů ke studiu, to byla běžná praxe. Neexistovaly počítače, psalo se na strojích... Prostě úplně jiná doba,“ ohlíží se za prací u soudu.

Když z firmy vytrhnete srdce

Žižlavského doménou jsou restrukturalizace, tedy vlastně záchrana podniku v problémech. Tak aby mohl dál fungovat. V tomhle směru má jeho kancelář třetinový podíl na všech soudy schválených restrukturalizacích. „Pokud se firma ocitne v problémech, máte možnost je zakopat pod zem a aktiva, která v nich jsou, naprosto znehodnotit. Nebo se pokusíte firmu zachránit – převezme ji někdo jiný,

nebo se zachrání tím, že se v ní změní kapitálová struktura. Je to o ekonomice: když budete jen ničit, doplatí na to všichni – když skončí jedna firma, doplatí na to 10 dalších, které jsou na ni navázané. Stát přijde o peníze na daních a lidé nebudou mít práci.

Když z firmy vytrhnete její srdce, to nejcennější, největší věřitel bude sice uspokojený, ale ekonomika bude kulhat,“ vysvětluje Žižlavský.

Jednou z možností při insolvenci samozřejmě je, že se rozprodá to cenné z majetku firmy – bez ohledu na to, jestli ji to položí, nebo ne. Ostatně o tom, jaké řešení se zvolí, si rozhodují věřitelé. Žižlavský ale přiznává, že je mu bližší restrukturalizace, tedy záchrana podniku. „Neříkám, že každý podnik je zralý na restrukturalizaci. Musí mít zajímavý produkt – když ho nemá, sice ho nějak zachráníte, ale jeho výrobky nikdo nebude chtít. Když bude někdo vyrábět pásky do psacích strojů, jeden rok jich prodá 100 milionů, pak 10 milionů a nakonec 10 tisíc, těžko má šanci do budoucna uspět. Ale když se třeba firma dostala do problémů v důsledku globální krize, jako jsme to viděli třeba u developerů, je to něco jiného. Byty se nakonec prodaly, i přes prvotní zmrazení trhu. Protože zkrátka nešlo o bezcenné zboží,“ myslí si Žižlavský s tím, že se vždy snaží věřitelům popsat, v jaké kondici firma je, a navrhnout řešení, jak v úpadku postupovat.

Sám říká, že v insolvenčních se snaží postupovat pragmaticky. Bylo to znát i třeba na případu řízení s nemocnicí v Kutné Hoře. Zažaloval před čtyřmi lety její bývalou ředitelku o 105 milionů – a úspěšně. Šlo o peníze, o něž nemocnice přišla během transakce, kterou pár let

předtím udělali kutnohorští radní. Zjednodušeně: krachující špitál předali Středočeskému kraji, dluhy ale nechali v prázdném „eseróčku“, pod nímž do té doby nemocnice fungovala. Žižlavský v tom tehdy viděl vyvádění majetku, aby věřitelé nedostali své peníze zpět.

Ředitelka nakonec obrovskou částku nemusela platit, protože městští radní část dluhů uhradili. Žižlavský uznává, že vůbec nešlo o obvyklý případ - ostatně kde by šéfka nemocnice vzala 105 milionů? „Šli jsme zkrátka cestou, že každého, kdo byl za ten stav nějak odpovědný, jsme zažalovali. Nakonec se uzavřely smíry a věřitelé konstatovali, že jsou velmi spokojeni,“ říká Žižlavský.
